

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสอนวิปัสสนาเป็นแก่นที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนา โดยมีเป้าหมายสูงสุดตัดกระแสแห่งวิภวสังขาร คือ การหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงโดยสิ้นเชิง มองเห็นสรรพสิ่งว่าอยู่ภายใต้กฎไตรลักษณ์ เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ทั้งสิ้น ซึ่งมีการสอนสืบเนื่องต่อกันมายาวนานตั้งแต่สมัยพุทธกาล ทั้งภายในอินเดียและประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆ เช่น เนปาล ศรีลังกา พม่า ไทย เป็นต้น ดังกล่าวประเทศไทยเราก็ได้ชื่อว่าเป็นเมืองพุทธประชากรกว่าร้อยละ ๙๐ ล้วนนับถือพุทธศาสนา^๑ ประชาชนนิยมประพฤติวัตรปฏิบัติธรรม โดยมีวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจ ส่งผลให้คนไทยมีนิสัยโยบอ้อมอารีมีเมตตาเมกให้ความช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ จนประเทศไทยได้รับคำยกย่องจากอารยะประเทศว่าเป็นสยามเมืองยิ้ม

ด้วยพระพุทธศาสนามีแนวคำสอนเน้นเรื่องการพัฒนาจิตใจเป็นหลักด้วยการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถขัดเกลากิเลสเพื่อเป้าหมายสามารถทำลาย “วิภวทุกข์” ทั้งปวงให้สิ้นไป โดยดำเนินไปตามแนวมหาสติปัฏฐาน ๔ ซึ่งเป็นทางสายเอกที่จะยังปัญญญาณให้เกิดขึ้น ดังคำสอนของพระบรมศาสดาที่ตรัสไว้ว่า

“ภิกษุทั้งหลาย ทางนี้เป็นทางสายเดียวเพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์ เพื่อล่วงโสมกะและปริเวทะ เพื่อดับทุกข์ ทางนี้คือสติปัฏฐาน ๔ ประการ เราอาศัยทางสายเดียวกันนี้แล้วจึงกล่าว”^๒

หรือหากโยคีผู้ปฏิบัติยังไม่สามารถผ่านสภาวะญาณเบื้องต้นได้ จะด้วยเหตุใดก็ตาม ผลจากการปฏิบัติก็ยังจะช่วยลดความเร่าร้อนของอารมณ์ ทำให้จิตใจสงบเป็นสมาธิเกิดเป็นอานิสงสผลบุญอันมีอาจประมาณ ทั้งจากการศึกษาทางวิชาการยังพบอีกว่า ความสุขที่เกิดจากการเจริญสตินั้น จะทำให้ง่ายกายอยู่ในภาวะที่สุขสบาย (Pleasure experience) อันเนื่องมาจากการกระตุ้นให้สมองเกิดการหลั่งสารเอ็นโดฟินส์ (Endorphines) ขึ้นมา สารเอ็นโดฟินส์นี้เป็นสารเคมีจำพวกเดียวกันกับฝิ่น (Opioid) ซึ่งผลิตขึ้นภายในร่างกายโดยธรรมชาติซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อร่างกายโดยหลั่งออกมาจากสมองส่วนไฮโปธาลามัส (Hypothalamus) และต่อมใต้สมอง (Pituitary gland) สารเอ็นโดฟินส์เป็นสารเคมีธรรมชาติที่มีฤทธิ์บรรเทาอาการปวด (Analgesia) และทำให้รู้สึกสบาย (Sense of well-being) สารความสุขหรือเอ็นโดฟินส์ที่หลั่งออกมานี้จะไปจับกับตัวรับ (Receptor) ชนิดหนึ่งในสมองทำให้เกิดการหลั่งของสารสื่อประสาทที่ชื่อโดปามีน (Dopamine) ก่อให้เกิดผลดีต่อร่างกายต่างๆ เช่น เกี่ยวข้องกับระบบความสมดุล

^๑ สำนักสถิติสังคม, สำนักงานสถิติแห่งชาติ, กระทรวงเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร, ๒๕๕๔.

^๒ ม.ม. (ไทย) ๑๒/๑๕๒/๑๒๖.

ของร่างกาย ระบบไหลเวียนโลหิต ระบบหายใจ ระบบควบคุมอุณหภูมิของร่างกาย นอกจากนี้ยังมีผลต่อการส่งเสริมการทำงานของระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย (Immune system) ทำให้เกิดการหลั่งสารเอ็นโดฟินส์ในสมองมากขึ้นซึ่งมีผลต่อการกดการทำงานของฮอร์โมนที่หลั่งเมื่อร่างกายเผชิญกับสภาวะที่เครียด เช่น ฮอร์โมนอะดรีนาลีน (Adrenaline) มีผลทำให้เกิดความผ่อนคลาย หลอดเลือดขยายตัวได้ดีทำให้เม็ดเลือดขาวเดินทางเข้าไปฆ่าเชื้อโรคหรือสิ่งแปลกปลอมได้ดีขึ้น^๓

ด้วยคุณสมบัติจากผลการเจริญสติดังกล่าวทำให้ในปัจจุบันจึงมีประชาชนนิยมเข้ารับการอบรมวิปัสสนากรรมฐานกันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กองการวิปัสสนาธุระ คณะ ๕ ซึ่งตั้งอยู่ภายในวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร ประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทางมารับการอบรมกันมีฐานต่อเนื่องตลอดทั้งปี ทั้งกลุ่มที่ยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการปฏิบัติและกลุ่มที่เคยปฏิบัติจากที่ต่างๆ มาก่อนแล้ว โดยเฉพาะชาวต่างชาติจากประเทศต่าง ๆ นั้น จากสถิติที่ได้บันทึกไว้เพิ่มขึ้นกว่า ๑,๐๐๐ คนต่อปี^๔ เพราะเหตุใดชาวต่างชาติจึงสนใจเข้าร่วมการปฏิบัติธรรมมากขึ้นทุกปี ต่างชาติที่ได้ชื่อว่า เป็นชาติที่พัฒนาแล้วเหตุใดจึงหันมายอมรับในศรัทธาต่อวิถีตะวันออกเช่นพุทธศาสนา อาจเป็นเพราะเขาเหล่านั้นเริ่มตระหนักแล้วว่า มนุษย์ไม่สามารถควบคุมหรือเอาชนะทุกอย่างในโลกนี้ได้

การเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์นั้น ต้องแลกด้วยปัญหาความบกพร่องด้านศีลธรรมรวมถึงอาการเจ็บป่วยทางจิตนามาซึ่งปัญหาสังคมด้านอื่นๆ อีกตัวอย่างเช่น สถิติเหตุการณ์ โศกนาฏกรรมกราดยิงฝูงชนในอเมริกาในปี พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๕๕ มีมากถึง ๔๙ ครั้ง เฉพาะปี ๒๕๕๕ เพียงปีเดียวเกิดเหตุการณ์กราดยิงฝูงชนถึง ๑๖ ครั้ง^๕ หรือปัญหาการทำแท้งเท่าที่รวบรวมได้สูงถึง ๑,๒๑๐,๐๐๐ ราย ในปี ค.ศ. ๒๐๐๘ ก่อนลดลงเหลือ ๙๘๓,๐๐๐ และ ๙๗๔,๐๐๐ ราย ในปี ค.ศ. ๒๐๑๓ และ ๒๐๑๔ ตามลำดับ^๖ ปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาขาดความสมดุล ความเจริญทางด้านจิตใจตามไม่ทันด้านวัตถุ ทำให้โลกเรานี้เต็มไปด้วยความทุกข์จากความวุ่นวายและความขัดแย้งจากที่แสดงมาบ่งชี้ว่าทุกข์และกิเลสเป็นของสากลไม่ขึ้นอยู่กับชั้นวรรณะ ซึ่งสอดคล้องกับคำสอนเพื่อพัฒนาจิตใจ และ ดับทุกข์ของพระบรมศาสดาอันมีหลักเป็นสากลเช่นกัน ไม่ขึ้นอยู่กับกาลเวลา สถานที่ และ สถานภาพใด เปิดโอกาสให้คนทุกเชื้อชาติทุกศาสนาจากทั่วมุมโลกสามารถศึกษาและทดลองปฏิบัติได้ อย่างไรก็ตามด้วยพื้นฐานด้านภูมิศาสตร์, วัฒนธรรม, และภาษาที่แตกต่างกันของชาติต่างๆ ย่อมต้องเกิดอุปสรรคปัญหาขึ้นในขณะที่เข้าร่วมปฏิบัติธรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีของชาว

^๓ ผศ.ดร. อนุเทพ ภาสุระ, วิทยาศาสตร์ของการทำสมาธิ, ภาควิชาจุลวิทยา, คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๓.

^๔ กองการวิปัสสนาธุระ คณะ ๕ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์, “รายงานสถิติผู้ปฏิบัติธรรมชาวต่างชาติ”, (กรุงเทพมหานคร: พ.ศ. ๒๕๕๖), (อัดสำเนา).

^๕ Mark Follman. A Guide to Mass Shooting in America. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.Motherjones.Com/politics/2012/07/mass_shooting_map.(2013). [๑๙ ก.ค.๒๕๖๐]

^๖ U.S. Abortion Statistics. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.abort73.com/abortion_facts/us_abortion_statistics/ (2014). [๑๙ ก.ค.๒๕๖๐]

ตะวันออกอย่างเช่นประเทศไทยดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาคำสอนวิปัสสนาภาวนาแก่ชาวต่างชาติโดยศึกษาวิจัยจากวิปัสสนาจารย์และเอกสารที่ได้ตีพิมพ์ภายในกองวิปัสสนาธุระ คณะ ๕ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร^๗

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา เรื่อง คำสอนวิปัสสนากรรมฐานแก่ชาวต่างชาติ เฉพาะกรณี กองการวิปัสสนาธุระ คณะ ๕ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร ว่าถูกต้องตามแนวสติปัฏฐาน ๔ หรือไม่ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติชาวต่างชาติได้มีความมั่นใจและเข้าใจการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานที่ถูกต้องเพื่อ กองธรรมาธิการวิปัสสนาธุระ คณะ ๕ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ จะได้ให้เป็นที่ยอมรับในสังคมนานาชาติที่กว้างขวางมากขึ้น

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาหลักปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของกองวิปัสสนาธุระ คณะ ๕ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาคำสอนวิปัสสนาภาวนาสำหรับชาวต่างชาติ: เฉพาะกรณี กองการวิปัสสนาธุระ คณะ ๕ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ หลักปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาที่ปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาทเป็นอย่างไร

๑.๓.๒ สภาพปัจจุบันของกองวิปัสสนาธุระ คณะ ๕ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานครเป็นอย่างไร

๑.๓.๓ คำสอนวิปัสสนาภาวนาสำหรับชาวต่างชาติ: เฉพาะกรณี กองการวิปัสสนาธุระ คณะ ๕ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานครเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาคำสอนวิปัสสนาภาวนาแก่ชาวต่างชาติ เฉพาะกรณี กองการวิปัสสนาธุระ คณะ ๕ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานครทั้งนี้ได้จำกัดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

^๗ นางสาวอัญชลี จตุรานัน, “ศึกษาความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔ ของผู้ปฏิบัติธรรมชาวต่างชาติ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๒ - ๓.

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเอกสาร

การศึกษาด้านเนื้อหาเรื่องคำสอนวิปัสสนาภาวนาสำหรับชาวต่างชาติ ของกองการวิปัสสนาธุระ คณะ ๕ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร กำหนดขอบเขตเฉพาะคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ คัมภีร์พระไตรปิฎกอรรถกถาภาษาไทยแปล ชุด ๙๑ เล่ม ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๒ อรรถกถา ฎีกา ปกรณวิเสสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น คัมภีร์วิสุทธิมรรค คัมภีร์อภิธรรมมัตถสังคหะ คัมภีร์ปรมัตถทีปนี เป็นต้น

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านการศึกษา

ขอบเขตด้านการศึกษาแนวการปฏิบัติเฉพาะกรณี ศึกษาคำสอนวิปัสสนาภาวนาของกองการวิปัสสนาธุระ คณะ ๕ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร จากตำราและเอกสารแนวการปฏิบัติที่กองการวิปัสสนาธุระ คณะ ๕ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ได้ตีพิมพ์ไว้

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านระยะเวลา

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมชาวต่างชาติ โดยใช้เวลาในการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เป็นระยะเวลา ๑ เดือน ในช่วงวันที่ ๑ พฤศจิกายน - ๑ ธันวาคม ๒๕๕๙ โดยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแต่ละท่านเพียงครั้งเดียวและเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นระยะเวลา ๑๐ วัน ในช่วงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน - ๑ ธันวาคม ๒๕๕๙

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านบุคลากร

๑.๔.๔.๑ พระวิปัสสนาจารย์ฝ่ายต่างประเทศ

งานวิจัยนี้ใช้กรณีศึกษาคำสอนวิปัสสนาภาวนาแก่ชาวต่างชาติ ณ กองการวิปัสสนาธุระ คณะ ๕ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร ดังนั้นผู้วิจัยจึงจำเพาะหาแหล่งข้อมูล โดยมีเกณฑ์กำหนดว่าต้องเป็นวิปัสสนาจารย์ฝ่ายต่างประเทศที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ ณ กองการวิปัสสนาธุระ คณะ ๕ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร จำนวน ๔ ท่าน

๑.๔.๔.๒ ผู้ปฏิบัติธรรมชาวต่างชาติ

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลในพื้นที่ กองการวิปัสสนาธุระ คณะ ๕ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เป็นระยะเวลา ๑ เดือน ในช่วงวันที่ ๑ พฤศจิกายน - ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ มีจำนวนผู้ปฏิบัติธรรมชาวต่างชาติที่เข้ารับการฝึกอบรมในช่วงวันที่ ๑ พฤศจิกายน - ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นจำนวน ๑๓๕ ท่าน มีผู้ปฏิบัติธรรมบางส่วนไม่สะดวกให้สัมภาษณ์เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องเวลาหรือภาษาเป็นจำนวน ๙๗ ท่าน และมีผู้ปฏิบัติธรรมชาวต่างชาติที่สะดวกให้สัมภาษณ์เป็นจำนวน ๓๘ ท่าน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือผู้ปฏิบัติธรรมชาวต่างชาติที่สะดวกให้สัมภาษณ์จำนวน ๓๘ ท่าน โดย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้ให้คำจำกัดความไว้ ดังนี้

๑.๕.๒ การปฏิบัติวิปัสสนากาวนา หมายถึง การปฏิบัติวิปัสสนากาวนาภายใน กองการ
๖ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร

๑.๕.๔ พระวิปัสสนาจารย์ หมายถึง พระกัมมัฏฐาน เป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากพระวิปัสสนาจารย์ เป็นผู้มีความสำคัญยิ่งในการควบคุมการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานให้ถูกต้อง เป็นผู้มีความเพียบพร้อมทั้ง ความรู้และจริยาวัตรที่สมบูรณ์ มีหน้าที่และบทบาทในการฝึกสอนและเป็นผู้มีความรู้ทั้งปรีชาและปฏิบัติ ได้อย่างดี สามารถอบรมแนะนำถ่ายทอดความรู้ในการปฏิบัติได้

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๖.๑ เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source)

๒) คัมภีร์พระไตรปิฎกอรรถกถาภาษาไทยแปล ชุด ๙๑ เล่ม ฉบับมหาวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๕๒

๓) คัมภีร์วิสุทธิมรรค พระพุทธโฆสจารย์ได้อธิบายเกี่ยวกับสติปัฏฐาน ๔ เช่น “ธรรมทั้งหลาย อันแยกประเภทเป็นชั้นๆ อายตนะ ธาตุ อินทรีย์ สัจจะ และปัจจุสมุปบาท เป็นภูมิของปัญญา”

^๘ พระพุทธโฆษาจารย์, **คัมภีร์วิสุทธิมรรค**, แปลโดย สมเด็จพระพุทธทาสภิกขุ (อาจ อาสภมหาเถระ), พิมพ์ครั้งที่ ๖, (Taiwan: The Corporate body of the Buddha Educational Foundation, ๒๕๔๘), หน้า ๗๔๑ – ๗๔๙.

๑.๖.๒ เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source)

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมเรื่องศึกษาคำสอนวิปัสสนาภาวนาแก่ชาวต่างชาติ นั้น พึ่งเริ่มแต่สิ่งที่เห็นได้ง่าย พึ่งกำหนดรู้อารมณ์ต่างๆ ที่มาปรากฏทางทวารทั้งหก คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจในอารมณ์ที่กำหนดนั้น ญาณที่ทำการกำหนดรู้พิจารณาได้ เห็นรูปนามที่เกิดขึ้นปฏิบัติพาไปสู่ความรู้แจ้งอริยสัจธรรม

๑) พระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิทธิ ป.ธ.๙) ได้อธิบายไว้ในหนังสือ “วิปัสสนากรรมฐาน ภาคปฏิบัติ” พบว่า วิปัสสนากรรมฐาน แปลว่า กรรมฐานเป็นอุบายทำให้ เกิดปัญญา รู้แจ้งเห็นจริงตามความเป็นจริง คือ เห็นปัจจุบันรูปนาม พระไตรลักษณ์ มรรค ผล นิพพาน อารมณ์ของวิปัสสนาได้แก่ ชั้นธ ๕ आयตนะ ๑๒ ธาตุ ๑๘ อินทรีย์ ๒๒ อริยสัจ ๔ ปฏิจจสมุปบาท ๑๒ ย่อให้สั้นได้แก่ รูปนาม คือ กายกับใจนั่นเอง^๙

๒) พระโสภณมหาเถระ (มหาสีสยาตอ) ได้อธิบายไว้ในหนังสือ “มหาสติปัฏฐานสูตร ทางสู่พระนิพพาน” พบว่า คำว่า สติปัฏฐานมาจากสติ คือ การระลึกรู้ ปฏฐาน คือ เข้าไปตั้งไว้ สติปัฏฐาน หมายถึง การระลึกรู้ที่เข้าไปตั้งไว้ในกองรูป เวทนา จิต และสภาวะธรรม อีกนัยหนึ่ง หมายถึงการระลึกรู้ อย่างมั่นคง ในกองรูป เวทนา จิต และสภาวะธรรม^{๑๐}

๓) พระบวรปริยัติวิธาน (บุญเรือง สารโท) ได้อธิบายไว้ในหนังสือ “แสงสว่างทาง ปฏิบัติ” พบว่า เพราะความเป็นผู้ไม่รู้แจ้งซึ่งรูปนามนี้เอง จึงทำให้สรรพสัตว์ทั้งหลาย เวียนว่าย ตายเกิดอยู่ในวัฏสงสารไม่รู้จักจบ ไม่รู้จักสิ้น การรู้จักรูปนาม ทำให้คนเราหมดตัณหา มานะ ทิณฺณสิ สิ้นอาสวะกิเลส ให้บรรลุมรรค ผล นิพพาน ตัดกำลังของวัฏสงสารได้เด็ดขาด ไม่หมุนเวียนต่อไป^{๑๑}

๔) พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้อธิบายไว้ในหนังสือ “พุทธธรรม” พบว่า สติปัฏฐาน แปลว่า ที่ตั้งของสติบ้าง การที่สติเข้าไปอยู่ คือมีสติกำกับอยู่บ้าง ว่าโดยหลักการก็คือ การใช้สติ หรือ วิธีการปฏิบัติเพื่อใช้สติให้บังเกิดผลดีมากที่สุด การเจริญสติปัฏฐานนี้ เป็นที่นิยม กันมาก และยกย่องนับถืออย่างสูงถือว่าพร้อมทั้งสมณะและวิปัสสนาในตัว^{๑๒}

^๙ พระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิทธิ ป.ธ.๙), วิปัสสนากรรมฐาน ภาคปฏิบัติ, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ กุฑมอร์นิง, ๒๕๔๘), หน้า ๒๘.

^{๑๐} พระโสภณมหาเถระ (มหาสีสยาตอ), มหาสติปัฏฐานสูตร ทางสู่พระนิพพาน, แปลโดย พระคันธสาราภังค์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ประยูรสาส์นไทย การพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๒๔.

^{๑๑} พระบวรปริยัติวิธาน (บุญเรือง สารโท), แสงสว่างทางปฏิบัติเล่ม ๔, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทนาเพลส จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๒๙๒ - ๒๙๓.

^{๑๒} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๘๐๐.

๕) พระโสภณมหาเถระ (มหาสีสยาตอ) ได้อธิบายไว้ในหนังสือ “วิปัสสนาขุณี” พบว่า ธรรมด้าววิปัสสนามี ๒ ประเภทคือ ปัจจกขวิปัสสนา และอนุমানวิปัสสนา ในบรรดาวิปัสสนา ๒ อย่างนั้น พึงทราบว่า ญาณที่ทำการกำหนดรู้พิจารณาได้ เห็นรูปนามที่เกิดขึ้น โดยประจักษ์ เหมือนกับได้สัมผัสด้วยมือ ฉะนั้น ท่านเรียกว่า ปัจจกขวิปัสสนา เมื่อปัจจกขวิปัสสนาญาณแก่กล้า เต็มที่ไปตามลำดับ ตั้งแต่นามรูปปริเฉทญาณไป ญาณที่ทำการเปรียบเทียบรูปนามที่เห็นด้วยประจักษ์กับรูปนามที่ยังไม่เห็น ด้วยประจักษ์ก็จะเกิดขึ้น นี่ท่านเรียกว่า อนุমানวิปัสสนา^{๑๓}

๖) พระธรรมธีรราชทูต (โชดก ญาณสิทธิ ป.ธ.๙) ได้อธิบายไว้ในหนังสือ “คู่มือสอบ อารมณกรรมฐาน” พบว่าคุณสมบัติโยคีผู้ปฏิบัติได้แก่เครื่องตัดสินว่าใครปฏิบัติสำเร็จมรรค ผล นิพพาน หรือไม่ มีเครื่องตัดสินอยู่ ๔ ประการ เรียก ธัมมาทาสะ แปลว่ากระเจกคือพระธรรมคือ ๑) ประกอบด้วย ความเลื่อมใสในพระพุทธเจ้าอย่างไม่หวั่นไหว ๒) ประกอบความเลื่อมใสในธรรมอย่างไม่หวั่นไหว ๓) ประกอบความเลื่อมใสในพระสงฆ์อย่างไม่หวั่นไหว ๔) ประกอบด้วยศีลอันพระอริยะเจ้าใคร่คือมีศีลสมบูรณ์^{๑๔}

๗) พระธรรมธีรราชทูต (โชดก ญาณสิทธิ ป.ธ.๙) ได้อธิบายไว้ในหนังสือ “ทางไป นิพพาน” พบว่าผู้ที่ได้เจริญวิปัสสนาได้ดวงตาเห็นธรรมแล้วตนก็มีความปิติยินดีเป็นล้นพ้น ทั้งได้ชื่อว่า เป็นผู้ได้บูชาต่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างสูงสุด ดังที่ตรัสต่อพระอานนท์ว่า “โย โข อานนท ภิกขุ วา ภิกขุณี วา อุปาสโก วา อุปาสิกา วา” ดูก่อนอานนท์ ผู้ใดเป็นภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ถ้าปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ผู้นั้นได้ชื่อว่า ได้สักการะ เคารพ นับถือ บูชา เราตถาคตด้วยการบูชาอย่างสูง ยิ่ง และยังชื่อว่าเป็นผู้มีใจรักภักดีต่อองค์สมเด็จพระชินสีห์อีกด้วย^{๑๕}

๘) พระธรรมธีรราชทูต (โชดก ญาณสิทธิ ป.ธ.๙) ได้อธิบายในหนังสือ “ประวัติ พระธรรมธีรราชทูตและวิธีปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานพอสังเขป” พบว่าเจ้าพระคุณสมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถระ) ได้ประกาศตั้งสำนักวิปัสสนากรรมฐานแห่งประเทศไทยขึ้นที่วัดมหาธาตุและได้แต่งตั้งท่านครั้งแรกเมื่อเป็น มหาโชดก ป.ธ. ๙ ให้เป็นพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระรูปแรก เป็นกำลังสำคัญของเจ้าพระคุณสมเด็จพระพุทธาจารย์ในการขยายสาขาท่องตั้งสำนักในที่ต่างๆ ทั่วประเทศ^{๑๖}

^{๑๓} พระโสภณมหาเถระ (มหาสีสยาตอ), **วิปัสสนาขุณี**, แปลโดย จำรูญ ธรรมดา, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ประยูรสารนการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๑๕๘.

^{๑๔} พระธรรมธีรราชทูต (โชดก ญาณสิทธิ ป.ธ.๙), **คู่มือการสอบอารมณกรรมฐาน**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๗๖.

^{๑๕} พระธรรมธีรราชทูต (โชดก ญาณสิทธิ ป.ธ.๙), **ทางไปนิพพาน**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕๓, (นนทบุรี: สำนักพิมพ์สัมปชัญญะ, ๒๕๕๒), หน้า ๔๗ - ๔๘.

^{๑๖} พระธรรมธีรราชทูต (โชดก ญาณสิทธิ ป.ธ.๙), **ประวัติพระธรรมธีรราชทูตและวิธีปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานพอสังเขป**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (นนทบุรี: สำนักพิมพ์สัมปชัญญะ, ๒๕๕๙), หน้า ๑๐.

๙) พระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิริ ป.ธ.๙). ได้อธิบายไว้ในหนังสือ “วิธีสมาทานและวิธีปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน” พบว่าหน้าที่ของชาวพุทธ คือ เรียนรู้และปฏิบัติตาม ถ้าเรียนเพียงแต่เพื่อรู้อย่างเดียวไม่ปฏิบัติตามก็อุปมาเหมือนเราปรุงอาหารใส่สารบิ๊ไว้เรียบร้อยแล้วแต่ไม่ได้รับประทานอาหารนั้น^{๑๗}

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับสติปัฏฐาน ๔ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท คือ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา ปกรณ์วิเสสอื่นๆ ทำให้ผู้ศึกษาอาศัยหลักการแนวความคิด เรื่องสติปัฏฐาน ๔ เพื่อเป็นฐานในการศึกษาคำสอนวิปัสสนาภาวนาแก่ชาวต่างชาติ กรณีของ กองการวิปัสสนาธุระ คณะ ๕ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร

๑.๖.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษครั้งนี้ ได้ศึกษาทบทวนรายงานวิจัยเกี่ยวกับ “หลักปฏิบัติสติปัฏฐาน ๔” พบว่ามีวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับสติปัฏฐาน ๔ และวิเคราะห์แนวการสอนสติปัฏฐาน ๔ และ แนวการปฏิบัติสติปัฏฐาน ๔ มีผู้ศึกษาไว้เป็นจำนวนมาก ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในเรื่องนี้ ดังต่อไปนี้

๑) พระมหาเข้มทอง ตนติปาโล (ฤทธิ์สื่อไกร) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน ตามแนวทางของพระโพธิสารคุณ (ประยงค์ อุปลวณโณ)” พบว่า การปฏิบัติวิปัสสนานั้น มีประโยชน์โดยตรง เพราะทำให้บุคคลผู้ปฏิบัติ ได้ดำเนินจิตของตนไปสู่หลักอริยสัจ ๔ อย่างสมบูรณ์ ไม่ว่าจะปฏิบัติควบคู่กันไปกับสมณะหรือไม่ก็ตาม หรือจะปฏิบัติวิปัสสนาล้วนๆ ที่เรียกว่า วิปัสสนาญาณิก คือ ผู้มีวิปัสสนาล้วนๆ แต่อย่างน้อยก็ต้องอาศัยกำลังของสมาธิจิต ในระดับขณิกสมาธิ^{๑๘} ขึ้นไป จึงจะสามารถพิจารณาสรรพสิ่งตามความเป็นจริงได้และถูกต้อง เพราะมีพื้นฐานทางจิตที่ดี^{๑๙}

๒) นางสาวฉัตรนคร องค์กรสิทธิ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาคำสอนวิปัสสนาภาวนา: เฉพาะกรณีคำสอนของพระปัญญาวโร” พบว่า พระปัญญาวโร เป็นชาวออสเตรเลีย ชนชาติตะวันตกที่วัฒนธรรมห่างไกลพุทธศาสนา ถึงกระนั้นด้วยท่านมีภูมิหลังการศึกษาด้านมานุษยวิทยา และจิตวิทยา ทำให้สนใจคำสอนนักปรัชญา นักจิตวิทยาหลายกลุ่ม เมื่อได้มารู้เห็นคำสอนพระพุทธศาสนาทำให้ท่านต้องการศึกษาโดยวิธีทดลอง โดยได้ฝึกปฏิบัติตามแนวพองหนอ ยุบหนอ ณ สำนักมหาสิริศาสนิกค้ำ ของท่านมหาสิริสาธิต แห่งเมียนมาร์ ว่าเมื่ออยู่ในท่านั่ง ผู้ปฏิบัติจะต้องเริ่มด้วยการสังเกตธาตุลมในท้อง เมื่ออยู่ท่าเดินจงกรมก็ให้สังเกตความเคลื่อนไหวก็จะเห็นสิ่งต่างๆ

^{๑๗} พระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิริ ป.ธ.๙), วิธีสมาทานและวิธีปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน, พิมพ์ครั้งที่ ๕๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๓.

^{๑๘} วิสุทธิ.ฎีกา (บาลี) ๑/๕๒.

^{๑๙} พระมหาเข้มทอง ตนติปาโล (ฤทธิ์สื่อไกร), “ศึกษาการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานตามแนวทางของพระโพธิสารคุณ (ประยงค์ อุปลวณโณ)”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๒๑.

เกิดขึ้นเป็นลำดับไป เช่นเมื่อสังเกตดูการหายใจก็จะเห็นว่าลมหายใจนั้นแยกออกเป็นจังหวะๆ ซึ่งมีทั้งความเคลื่อนไหว แรงกด แรงกระเพื่อมและอาการอื่นๆ แม้แต่การก้าวเดินก็แสดงให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจนเช่นความรู้สึกเท้าเบาหรือหนักเป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นลักษณะที่จะเกิดขึ้นกับแต่ละคนไม่เหมือนกัน แต่รวมแล้วเรียกสภาวะลักษณะ ซึ่งเป็นสิ่งที่เราจะต้องเฝ้าดูขณะฝึกปฏิบัติวิปัสสนา^{๒๐}

๓) **นายธนาคม บรรเทากุล** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิธีการสอนวิปัสสนา กัมมัฏฐานของพระอาจารย์ภททันตะ อาสภมหาเถระ อัคคมหากัมมัฏฐานาจารย์” พบว่า วิปัสสนา หมายถึง ปัญญาที่พิจารณาสังขารในอาการที่ไม่เที่ยง เป็นหน้าที่ปัญญินทรีย์เจตสิก ที่มุ่งสภาวะ ตรงตามความเป็นจริง มิใช่เป็นเพียงผลของปัญญาหากเกิดจากการเห็นแจ้งจากกระบวนการ พิจารณากายและจิตโดยตรงจากการเจริญภาวนา^{๒๑}

๔) **พระธวัช ธนีสโร (อินทไชย)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาชีวิตและงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระภิกษุทศพรญาณ (ทองใบ ปภสฺสโร)” พบว่า สติปัฏฐาน หมายถึง ธรรมเป็นที่ตั้งของสติ ข้อปฏิบัติมีสติเป็นประธาน การตั้งสติกำหนดพิจารณาสิ่งทั้งหลายให้รู้เท่าทัน ตามความเป็นจริง การมีสติกำหนดสิ่งต่างๆ และความเป็นไปทั้งหลาย โดยรู้เท่าทันตามสภาวะ ของมัน ไม่ถูกรบกวนด้วยความยินดียินร้าย ที่ทำให้มองเห็นผิดเพี้ยนไปตามอำนาจของกิเลส มี ๔ อย่าง คือ สติในกาย เวทนา จิต และธรรม^{๒๒}

๕) **พระครูประคุณสรกิจ (สุชาติ ชินโรโส)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิธีการสอนวิปัสสนากัมมัฏฐานตามแนวของสำนักวิเวกอาศรม” พบว่า พระพุทธเจ้าทรงสอนผู้ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน ด้วยการตั้งสติกำหนดพิจารณาร่างกายโดยความเป็นธาตุ ให้พิจารณาเหมือนคนฆ่าโคหรือลูกมือของคนฆ่าโคผู้ขยัน ฆ่าโคแล้วแบ่งออกเป็นส่วนๆ ผลที่เกิดจากการปฏิบัติเช่นนี้ย่อมเป็นเช่นเดียวกับทีกกล่าวมาแล้วนั่นคือ ทำให้ผู้ปฏิบัติ เห็นกายในกายทั้งภายในภายนอกบ้าง พิจารณาเห็นกายในกายภายนอกบ้าง พิจารณาเห็นภายในทั้ง ภายในภายนอกบ้าง พิจารณาเห็นธรรมคือความเกิดขึ้นในกายบ้าง

^{๒๐} นางสาวฉัตรนกร องค์กรสิงห์, “ศึกษาคำสอนวิปัสสนาภาวนา: เฉพาะกรณีคำสอนพระปัญญาวโร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๑๒๔ – ๑๒๕.

^{๒๑} นายธนาคม บรรเทากุล, “การศึกษาวิธีการสอนวิปัสสนากัมมัฏฐานของพระอาจารย์ภททันตะ อาสภมหาเถระ อัคคมหากัมมัฏฐานาจารย์”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๑๑.

^{๒๒} พระธวัช ธนีสโร (อินทไชย), “การศึกษาชีวิตและงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระภิกษุทศพรญาณ (ทองใบ ปภสฺสโร)”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๓๙.

พิจารณาเห็นธรรมคือ ความเสื่อม ในกายบ้าง พิจารณาเห็นธรรมคือ ทั้งความเกิดขึ้นทั้งความเสื่อมในกายบ้าง จนกระทั่งเห็นชัดว่า มี แต่กายอยู่ในความเหินนั้นไม่ประกอบด้วยตัณหา และทิฏฐิ ปราศจากความยึดมั่น^{๒๓}

๖) พระมหานิรัญ ชิตมาโร (บ่าเรอสงค์) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาพุทธวิธีการสอนวิปัสสนาภาวนาที่ปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท” พบว่า วิธีการสอนของพระพุทธเจ้ามีความยืดหยุ่นหลากหลาย เนื่องจากเวไนยสัตว์มีความรู้ความสามารถที่แตกต่าง มีวาสนา มีการสั่งสมบารมีมาไม่เท่ากัน พุทธวิธีการสอนของพระพุทธองค์จึงหลากหลาย ทรงฉลาดในการสอนมากด้วยเทคนิควิธี ทรงสอนเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ด้วยการอุปมาอุปไมย สอนจากง่ายไปยาก จากรูปธรรมไปหานามธรรม ทรงรู้จักหะเวลาที่เหมาะสมในการสอน ทรงสอนตามจริต อุปนิสัย และอินทรีย์^{๒๔}

๗) พรรณราย รัตนไพฑูรย์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิธีการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔ ศึกษาแนวการสอนของพระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิริ)” พบว่า วิปัสสนากรรมฐาน เป็นอุบายเรื่องปัญญาหรือพัฒนาปัญญา เป็นกรรมวิธีที่เป็นของพระพุทธศาสนาโดยแท้ไม่มีปรากฏในศาสนาอื่นๆ ก่อนพุทธกาลและแม้ในปัจจุบัน ส่วน สมถกรรมฐาน แม้บางอย่างจะมีการปฏิบัติคล้ายตบะโยคะของพราหมณ์-ฮินดู เช่น การกำหนด ลมปราณ แต่มีความแตกต่างกันอยู่มาก โดยการเทียบเคียงกับการปฏิบัติที่ชาวอินเดียปฏิบัติกันดาดั้งเดิม^{๒๕}

๘) พระวินัย ญาสสุปฏิปันโน (กลักทองคำ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาหลักการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา: เฉพาะกรณีแนวการปฏิบัติของ อุบาลิกาแนบ มหานิรานนท” พบว่า การปฏิบัติวิปัสสนาในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท ผู้ปฏิบัติควรต้องเรียนรู้เข้าใจหลักการและเหตุผลของวิปัสสนาโดยถูกต้องแน่นอนเสียก่อน มิฉะนั้นก็จะทำไปอย่างผิดๆ เพราะความไม่เข้าใจหรือหลงผิดได้ โดยการปฏิบัติ นั้นจะต้องปฏิบัติตามคำสอนในสติปัฏฐาน ๔ มีธรรมอันเป็นอุปการะที่จะต้องเข้าร่วมด้วยคือ วิปัสสนากัมมัฏฐาน ๖ เพราะว่ามีองค์ธรรมของสติปัฏฐานในการทำลายอวิชชาและโทมนัสให้พินาศได้^{๒๖}

^{๒๓} พระครูประคุณสรกิจ (สุชาติ ชีโนโร), “การศึกษาวิธีการสอนวิปัสสนากัมมัฏฐานตามแนวของสำนักวิเวกอาศรม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๑๑.

^{๒๔} พระมหานิรัญ ชิตมาโร (บ่าเรอสงค์), “ศึกษาพุทธวิธีการสอนวิปัสสนาภาวนาที่ปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๙๖.

^{๒๕} พรรณราย รัตนไพฑูรย์, “การศึกษาวิธีการสอนวิปัสสนากัมมัฏฐาน ตามแนวสติปัฏฐาน ๔ ศึกษาแนวการสอนของพระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก ญาณสิริ)”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๒.

^{๒๖} พระวินัย ญาสสุปฏิปันโน (กลักทองคำ), “ศึกษาหลักการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา: เฉพาะกรณีแนวการปฏิบัติของ อุบาลิกาแนบ มหานิรานนท”, “วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๑๐๔.

๙) พระมหาสุชาติ ฐานิสโร (ลาดสลุง) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานของอุบาสก/ อุบาสิกา ณ ศูนย์ศึกษาและปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานนานาชาติ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ราชวรมหาวิหาร” พบว่า ศูนย์ศึกษาและปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานนานาชาติ มีสถานที่ตั้งอยู่ภายในบริเวณวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร เป็นสำนักวิปัสสนากัมมัฏฐานแห่งประเทศไทย ก่อตั้งโดย สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถระ) โดยมีการสอนตามหลักของสติปัฏฐาน ๔ ในมหาสติปัฏฐานสูตร^{๒๗}

จากการศึกษาผลงานเขียนและงานวิจัย ของท่านผู้รู้ทั้ง ๙ ท่านที่แสดงข้างต้นนี้สามารถสรุปได้ว่าการปฏิบัติวิปัสสนาตามแนวสติปัฏฐาน ๔ เป็นหลักปฏิบัติที่ผู้ปฏิบัติสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้และเมื่อผู้ปฏิบัตินั้นประกอบด้วยอตาปี สติมา และสัมปชาโนแล้วการปฏิบัติก็ย่อมมีความเจริญก้าวหน้าเกิดปัญญาเห็นสภาวะธรรมตามความเป็นจริง เข้าสู่กระบวนการแห่งการ ดับทุกข์ เกิดเป็นวิปัสสนาญาณ เป็นมรรค เป็นผลต่อไป ทำให้ผู้ศึกษาอาศัยหลักการวิธีการ และ แนวความคิด เกี่ยวกับการเจริญวิปัสสนาภาวนา เพื่อเป็นฐานในการศึกษาคำสอนวิปัสสนาภาวนาแก่ชาวต่างชาติ กองการวิปัสสนาธุระ คณะ ๕ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร ต่อไป

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาคำสอนวิปัสสนาภาวนาสำหรับชาวต่างชาติ: เฉพาะกรณี กองการวิปัสสนาธุระ คณะ ๕ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) โดยได้แบ่งการวิจัย วิธีการสืบค้นข้อมูลและ ลำดับเอกสารไว้ดังนี้

๑.๗.๑ รวบรวมข้อมูล โดยศึกษาค้นคว้า จากพระไตรปิฎก และอรรถกถา ฉบับมหาจุฬา ลงกรณราชวิทยาลัย และฉบับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๑.๗.๒ ศึกษาเอกสารที่กองการวิปัสสนาธุระ คณะ ๕ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร ได้พิมพ์ไว้ รวมทั้งเอกสารรายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ตำราและวารสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องแล้วนำข้อมูลมาเรียบเรียง บรรยายเชิงพรรณนาเสนอผลงานให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง

๑.๗.๓ สัมภาษณ์วิปัสสนาจารย์และผู้ปฏิบัติธรรมชาวต่างชาติที่เข้ารับการอบรมในกองการวิปัสสนาธุระ คณะ ๕ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร

๑.๗.๔ สังเกตผลของการปฏิบัติแล้วนำไปวิเคราะห์กับหลักการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน ๔ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

๑.๗.๕ สรุปผลการศึกษา

^{๒๗} พระมหาสุชาติ ฐานิสโร (ลาดสลุง), “ศึกษาการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานของอุบาสก/ อุบาสิกา ณ ศูนย์ศึกษาและปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานนานาชาติ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ราชวรมหาวิหาร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๓๖.

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๘.๑ ทำให้ทราบหลักปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาที่ปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท

๑.๘.๒ ทำให้ทราบสภาพปัจจุบันของกองวิปัสสนาธุระ คณะ ๕ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร

๑.๘.๓ ทำให้ทราบคำสอนวิปัสสนาภาวนาสำหรับชาวต่างชาติ: เฉพาะกรณี กองการวิปัสสนาธุระ คณะ ๕ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร